

РОЗДІЛ 1. ПУБЛІЧНЕ ПРАВО. ПОЛІТИКА В СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Терлецький Р.В.

ORCID: 0009-0002-0062-9100

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ 2662-VIII «ПРО УТОЧНЕННЯ НАЗВИ ЦЕРКОВ, КЕРІВНІ ЦЕНТРИ ЯКИХ ЗНАХОДЯТЬСЯ В КРАЇНІ-АГРЕСОРІ» В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

УДК 349.6

Постановка проблеми. 20 грудня 2018р. Верховна Рада України ухвалила Закон України №2662-VIII «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій, які входять до структури релігійної організації, керівний центр або управління якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України або тимчасово окупувала частину території України». Згідно з цим Законом, релігійна організація, яка безпосередньо або як складова частина іншої релігійної організації входить до структури релігійної організації, керівний центр або управління якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України або тимчасово окупувала частину території України, зобов'язана у своїй повній назві, зазначеній у її статуті (положенні), відобразити належність до релігійної організації за межами України, до якої вона входить, або частиною якої вона є, шляхом обов'язкового відтворення у своїй назві повної статутної назви такої релігійної організації з можливим додаванням слів «в Україні» або позначення свого місця в структурі іноземної релігійної організації. Та після ухвали

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

цього закону жодна з церков, яка підпадає під його дію не виконала вимоги щодо свого перейменування. Більше того, одна з найбільших релігійних організацій України - Українська православна Церква почала заявляти про факти політичного тиску виключно на неї та «утиски віри», тим самим ще більше поляризуючи й без того неоднорідне суспільство.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні різні аспекти права на свободу совісті та віросповідання досліджували такі науковці як: проф. О.М.Биков, проф. І.А.Мацелюх, проф. П.М. Рабінович, проф. А.М.Колодний, проф. В.Є.Єленський, В.І.Лубський, А.І. Яковенко, Л.В. Ярмол та ін. Однак дане питання потребує подальшого дослідження та аналізу в силу динамічних процесів, які відбуваються в українському релігійно-правовому полі.

Мета статті – провести аналіз ефективності функціонування Закону України 2662-VIII «Про уточнення назви церков, керівні центри яких знаходяться в країні-агресорі» в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. З проголошенням незалежності України важливе місце в державі зайняли закони про свободу віросповідання як суб'єктивне юридичне право та релігійні організації як інструмент та система задоволення релігійних потреб. Так, на конституційному рівні регламентовано право кожного громадянина на свободу вибору світогляду і віросповідання [1]. Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» гарантується право на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права; забезпечується соціальна справедливість, рівність, захист прав і законних інтересів громадян незалежно від ставлення до релігії; визначаються обов'язки держави щодо релігійних організацій (Церков) та обов'язки релігійних організацій (Церков) перед державою і суспільством [2].

Для громадян України дія ст. 35 Конституції забезпечується Законом «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 р. Серед підзаконних нормативних актів певне значення має й Указ Президента України від 4 березня 1992 року «Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна»

[3]. У Законі підкреслюється рівноправність громадян незалежно від їхнього ставлення до релігії, визначається роль релігійних організацій в суспільному житті, їхнє юридичне оформлення тощо. До релігійних організацій законодавцем віднесені релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій. Так, релігійна громада визнається релігійною організацією вірних одного й того самого культу, віросповідання, напряму, течії, які добровільно об'єдналися з метою задоволення релігійних потреб.

Також, згідно зі Ст.8 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», Держава визнає право релігійної громади на її підлеглість у канонічних і організаційних питаннях будь-яким чинним в Україні та за її межами релігійним центрам (управлінням) і вільну зміну цієї підлеглості. В свою чергу, згідно Ст.9 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», релігійні організації, керівні центри яких перебувають за межами України, можуть керуватись у своїй діяльності настановами цих центрів, якщо при цьому не порушується чинне законодавство. Релігійні управління і центри мають право засновувати монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), а також створювати духовні навчальні заклади для підготовки священнослужителів і служителів інших необхідних їм релігійних спеціальностей, які діють на підставі своїх статутів (положень). Релігійна організація визнається юридичною особою з моменту реєстрації її статуту чи положення, який не має суперечити чинному законодавству.

20 грудня 2018р. Верховна Рада України прийняла Закон України №2662-VIII «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій, які входять до структури релігійної організації, керівний центр або управління якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України або тимчасово окупувала частину території України». Згідно з цим Законом, релігійна

організація, яка безпосередньо або як складова частина іншої релігійної організації входить до структури релігійної організації, керівний центр або управління якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України або тимчасово окупувала частину території України, зобов'язана у своїй повній назві, зазначеній у її статуті (положенні), відображати належність до релігійної організації за межами України, до якої вона входить, або частиною якої вона є, шляхом обов'язкового відтворення у своїй назві повної статутної назви такої релігійної організації з можливим додаванням слів «в Україні» або позначення свого місця в структурі іноземної релігійної організації [4]. У визначення поняття держава-агресор і держава-окупант в цьому Законі, було взято за основу Закон України № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014р., в якому держава Україна підкреслює, що суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах міжнародно визнаного державного кордону є цілісною і недоторканною, не визнає тимчасову окупацію Російською Федерацією частини території України, та признає факт збройної агресії Російської Федерації проти України [5].

Для реалізації дії Закону № 2662-VIII від 20 грудня 2018р. міністром культури України Євгеном Ніщуком 25 січня 2019 року був підписаний наказ №37 «Про затвердження релігієзнавчої експертизи щодо встановлення переліку релігійних організацій (об'єднань), які підпадають під дію норм частин сьомої і восьмої статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»[6]. На жаль, релігієзнавчі експертизи афілійованих до країни-агресора релігійних організацій не призвели до фактичного виконання Закону № 2662-VIII.

Тільки після Наказу Державної служби України з етнополітики та свободи совісті від 23 грудня 2022 року № Н-39/11 «Про забезпечення проведення релігієзнавчої експертизи Статуту про управління Української Православної Церкви(УПЦ)», та згідно Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 01 грудня 2022 року «Про окремі аспекти діяльності релігійних організацій

в Україні і застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеного в дію Указом Президента України від 01 грудня 2022р. №820/2022 [7], була проведена релігієзнавча експертиза Статуту про управління Української Православної Церкви(УПЦ). Комісією Державної служби України з етнополітики та свободи совісті під головуванням завідувача відділенням релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України професора Олександра Сагана 27 січня 2023 року був затверджений Наказ № Н-8/11 про висновок релігієзнавчої експертизи Статуту про управління Української Православної Церкви на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом [8]. Згідно проведеної релігієзнавчої експертизи комісія прийшла до висновку про те, що:

1. Прийняття нової редакції Статуту про управління УПЦ (від 27.05.2022) та Постанови Собору УПЦ не призвели до розриву церковно-канонічного зв'язку Української Православної Церкви із Російською Православною Церквою. Статус УПЦ як структурного підрозділу РПЦ, що користується певними правами самостійності, але не утворює автокефальну Церкву, залишається незмінним.

2. УПЦ відносно РПЦ має церковно-канонічний зв'язок частини із цілим. Відносини УПЦ з РПЦ не є відносинами однієї самостійної (автокефальної) церкви з іншою самостійною автокефальною церквою. УПЦ також не має статусу автономної Церкви, який би визнавався іншими церквами, а, отже, з точки зору еkleзіології та канонічного права є структурним підрозділом РПЦ, що має окремі права самостійного утворення без власної канонічної суб'єктності.

3. Нинішня діяльність чи бездіяльність найвищих органів церковної влади та управління УПЦ свідчить про те, що УПЦ продовжує перебувати відносно РПЦ у відносинах підпорядкування. Вона не діє як самостійна (автокефальна) Церква і не проголошує власної самостійності (автокефалії). Жодних документів чи дій, які би свідчили про трансформацію УПЦ в самостійну відносно РПЦ релігійну організацію, членами Експертної групи не виявлено.

Тож згідно цього Висновку, Українська Православна Церква має впорядкувати свій Статут згідно Закону України № 2662-VIII «Про уточнення назви церков, керівні центри яких знаходяться в країні-агресорі» від 20 грудня 2018р. і відтворити в своїй назві приналежність до Московського патріархату. Та чи буде від такого перейменування очікуваний для України ефект в контексті зменшення впливу деструктивних ідей Московського патріархату на вірних в Україні, чи позначиться це нововведення на зменшенні кількості прихожан «новоперейменованої» церкви, і як це використовується в інформаційно-психологічних операціях (ІПСО) ворога спробуємо розібратися нижче.

Свобода Церкви, на нашу думку, можлива лише за умови відокремлення Церкви від держави, коли держава не втручається у справи Церкви, а остання виконує свої специфічні функції задоволення релігійних потреб вірян. Та навіть у тих випадках, коли держава приймає законодавчі ініціативи які, стосуються певних аспектів діяльності релігійних організацій (як юридичних осіб), вона повинна керуватися не тільки вимогами конституційності, але й прораховувати ефективність, суспільну користь, продуктивність та вплив цих ініціатив на суспільство в цілому. Так, ефективність законодавчого нововведення важко виміряти емпірично саме на момент його прийняття, адже вона визначається динамічно – суспільно-історичними позитивними змінами. Та, на нашу думку, до моменту імплементації будь-яких законів чи актів у правове поле держави, має бути проведений їх телеологічний аналіз для визначення всеохоплюючої мети яка ставиться перед ними. При оцінці ефективності також варто врахувати такі показники як соціальна потреба в певному законі, час, затрачений на отримання певного результату, оцінка населенням результатів дії закону, визначення механізмів забезпечення закону в дії тощо. Якщо ж після прийняття закону стає очевидним що його дія не є соціально корисною, можна стверджувати не тільки про нульову, але й про мінусову ефективність цієї норми, адже для позитивного і соціально корисного ефекту тепер будуть потрібні додаткові дії з боку держави[9].

На нашу думку, ефект від дії Закону України № 2662-VIII в аспекті гуманітарної державної політики не тільки неоднозначний і

суперечливий, але й має ознаки мінусової суспільної ефективності. Крім того, деякі його формулювання можуть бути розцінені як порушення права на свободу віросповідання та дискримінація за релігійною ознакою віруючих.

З моменту прийняття цього закону і по сьогоднішній день в Україні існують як мінімум п'ять релігійних організацій, центри управління якими знаходяться в Росії. Крім того, три з них у своїй назві ще під час реєстрації своїх статутних документів вказали приналежність до країни-агресора. До таких організацій належать: Російська істинно-православна Церква (РІПЦ), Руська (Російська) древлеправославна церква (РДЦ) (підпорядкована керівному центру РДЦ, який знаходиться в місті Новозибкові, Брянської області, Російської Федерації), Руська (Російська) старообрядницька древлеправославна поморська церква (підпорядковується Російській раді древлеправославної поморської церкви). Варто зазначити, що Руська православна старообрядницька церква Московської митрополії (Підпорядковувалась Московській митрополії, що є керівним центром Руської православної старообрядницької церкви) оголосила 3 квітня 2022 року автокефалію і офіційно проголосила себе Древлеправославною Церквою України [10].

Також варто відмітити, що наявність у назві релігійних організацій згадок приналежності до Росії не особливо впливала на кількість приходів і вірних. Навіть після прийняття Закону № 2662-VIII було зареєстровано десятки релігійних організацій у назві яких згадано країну-окупант та сотні різноманітних релігійних організацій афілійованих до Української православної Церкви. Адже згідно з п.5 Закону № 2662-VIII не допускається надання переваг або накладення обмежень у діяльності релігійної організації (в тому числі і права реєстрації), що входить до структури релігійної організації, керівний центр чи управління якої знаходиться за межами України в державі-агресорі. Тобто, Закон № 2662-VIII зобов'язує тільки до корекції назви релігійної організації, і аж ніяк до зміни філософії цієї організації в розрізі питань національної безпеки і державотворення.

Так як Українська православна Церква (УПЦ) одна з найбільших церков в Україні (12 148 парафій станом на кінець звітно-

го 2022 року) з мільйонами прихожан, вона почала заявляти про факти політичного тиску виключно на неї, тим самим ще більше поляризуючи й без того неоднорідне суспільство, а сам Закон «Про перейменування» використала не тільки для власного піару, але й для створення інформаційних приводів про «утиски віри», які вдало розганялися пропагандою російського медіапростору. Крім того, медіа заповнили новини про безкінечні суди в спробах визнання Закону № 2662-VIII неконституційним, та все таки, 27 грудня 2022 року Конституційний суд України (КСУ) на своєму засіданні визнав Закон України 2662-VIII (про уточнення назви церков, керівні центри яких в країні-агресорі) таким, що відповідає та не порушує Конституції України [11].

У самому рішенні КСУ наголошується на тому, що розрізняється внутрішній (*internum*) та зовнішній (*externum*) аспекти права на свободу совісті та віросповідання. Перше - це право на особисту віру, її сповідання або зміну, а друге – право на колективну участь у цьому, в тому числі в рамках діяльності релігійних організацій. Так ось, перший аспект(*internum*) – є абсолютним і жодним чином не регламентується Законом «Про перейменування», а другий(*externum*) – може регулюватися державою. Питання назви релігійної спільноти вочевидь належить до другого, а тому КСУ вважає, що Закон не порушує Конституції, адже мова йде про надання достовірної інформації громадянам про релігійну організацію, що також є частиною права на релігійну свободу.

Та навіть після рішення Конституційного суду України, в УПЦ заявили, що не збираються виконувати Закон України № 2662-VIII. По факту, навіть, якщо УПЦ програє в Європейському суді з прав людини (ЄСПЛ), насильна перереєстрація всіх парафій з боку держави дуже малоімовірна. Залишається один шлях – визнання статутів афілійованих до УПЦ організацій невідповідними чинному законодавству та фактичне припинення їхньої правочинності. Для цього виконавча влада має внести відповідні зміни до Єдиного державного реєстру (ЄДР) та повідомити про неможливість правовідносин з цими громадами будь-яким юридичним особам, незалежно від форм власності. З іншого боку, якщо Мін'юст України внесе зміни щодо всіх цих парафій в ЄДР

і заблокує їхню правочинність на підставі невідповідності документів чинному законодавству, то це дійсно може викликати певні труднощі в користуванні культовими спорудами, оплаті рахунків в банку чи продовженні договорів оренди, та дію дійсних договорів оренди це не скасує.

Також, у випадку такого анулювання статутів організацій, або скасування розпоряджень про оренду, виникає питання порушення майнового права щодо майна, в тому числі й невід'ємного, що з'явилось під час оренди чи права користування тими чи іншими історико-культурними об'єктами. Тому, на нашу думку, Закон України № 2662-VIII є як мінімум недосконалий з точки зору державотворчих процесів.

Висновки. На нашу думку, враховуючи збройну агресію Росії проти України та усвідомлюючи загрозу яка завжди нависатиме над Україною через зазіхання країни-агресора на історичну правонаступність Київської Русі, для утвердження в Україні незалежної Помісної Української Церкви потрібно внести зміни до Закону України № 2662-VIII та розробити законопроект про переєстрацію у визначений термін всіх без винятку релігійних організацій, розширити повноваження виконавчої влади при створенні релігійних об'єднань і посилити контроль правоохоронних органів за їх діяльністю.

Зрозуміло, що такі дії влади є суспільно чутливими і можуть неоднозначно сприйматися як в релігійному середовищі так і в суспільстві загалом. Однак, необхідно зважити на виклики і загрози, які несуть в ідеологічному сенсі афілійовані до Росії структури та інші організації з проявами сект. Наразі в Україні оголошено воєнний стан, який об'єктивно передбачає і певні обмеження, які поширюються в тому числі і на віруючих, для збереження Державності і територіальної цілісності.

Відтак, з моменту прийняття цього закону і до моменту переєстрації, релігійним організаціям доцільно ввести певні обмеження їх діяльності, а саме: заборонити виробляти, набувати, експортувати, імпортувати релігійну літературу, утворювати нові освітні установи, запрошувати іноземних громадян з метою здійснення ними професійної, в тому числі проповідницької, релігій-

ної діяльності в цих організаціях тощо. Також необхідно ввести поняття «релігійна група» як об'єднання вірних певного культу з метою задоволення права на свободу віросповідання яке не має повноти юридичних прав «релігійної організації», прописати критерії відмінностей між «релігійною групою» і «релігійною організацією», права та обов'язки кожної з них.

Це жодним чином не вплине на задоволення потреб громадян у праві сповідувати свою віру. Адже такі види сповідальної діяльності як богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії не потребують якихось юридичних інструментів, зокрема дозволів на їх проведення. Водночас, держава зобов'язана чітко окреслити межі, за які релігійні організації не повинні виходити, а також межі свого втручання в діяльність релігійних організацій, враховуючи норми законодавства, загальнолюдські цінності та права людини.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 від № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. «Про свободу совісті та релігійні організації»: Закон України від 23.04.1991 року № 987-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
4. «Про свободу совісті та релігійні організації»: Закон України Про внесення зміни до статті 12 Закону України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 3, ст.23) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-19#Text> (дата звернення 7.07.2023р.)
5. «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»: Закон України, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення 7.07.2023р.)
6. Міністерство культури України// Наказ № 37 від 25.01.2019 Про затвердження релігієзнавчої експертизи щодо встановлення переліку релігійних організацій (об'єднань), які підпадають під дію норм частин сьомої і восьмої статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0037734-19#Text>

7. Рішення РНБО від 1 грудня 2022 року «Про окремі аспекти діяльності релігійних організацій в Україні і застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0021525-22#n11>
8. Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. Наказ від 27 січня 2023р. № Н-8/11 «Про висновок релігієзнавчої експертизи Статуту про управління Української Православної Церкви на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом». URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8_11699-23#Text
9. Матвеева.Ю.І «Деякі методика оцінки ефективності законодавства»// Наукові записки. Том 38. Юридичні науки.// УДК 340.134 (477)//2005р. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/569b3b41-4a35-4746-a874-3aeb2dbe30f4/content>
10. Офіційний сайт Державної служби з питань етнополітики та свободи совісті// «Древлеправославна Церква України відновила свою історичну назву та юридично оформила вихід з підпорядкування москві»// 2 листопада 2022. URL: <https://dess.gov.ua/ancient-orthodox-church-of-ukraine-2-november-2022/>
11. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України// Конституційний Суд України ухвалив Рішення у справі щодо повної назви релігійних організацій, дійшовши висновку, що зміни до статті 12 Закону України „Про свободу совісті та релігійні організації“ є конституційними// 28 грудня 2022. URL:<https://ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyunu-sud-ukrayiny-uhvalyv-rishennya-u-spravi-shchodopovnoyi-nazvy-religiynyh>

Терлецький Р.В. Деякі аспекти ефективності функціонування Закону України 2662-VIII «Про уточнення назви церков, керівні центри яких знаходяться в країні-агресорі» в умовах воєнного часу.

В статті досліджена проблема ефективності функціонування Закону України 2662-VIII «Про уточнення назви церков, керівні центри яких знаходяться в країні-агресорі» в умовах воєнного часу.

Наголошено, що після проголошення незалежності України важливе місце посіли закони про свободу віросповідання, як суб'єктивне юридичне право, та релігійні організації, як інструмент та система задоволення релігійних потреб; також проаналізовано основні закони, підзаконні акти та укази що забезпечують право на свободу віросповідання в Україні

Проведено аналіз ефективності дії Закону України №2662-VIII «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»» від 20 грудня 2018року та механізмів втілення цього закону на практиці через виконавчі органи влади.

Зауважено про ризики протрактування цього Закону в контексті порушення прав людини та про можливість для створення інформаційних приводів про «утиски віри» для пропаганди російського медіапростору. Зазначено, що Закон № 2662-VIII зобов'язує тільки до корекції назви релігійної організації, і аж ніяк до зміни філософії цієї організації в розрізі питань національної безпеки і державотворення.

У статті пояснюється поняття ефективності законодавчого нововведення саме на момент його прийняття. Вказано, що така ефективність визначається динамічно – суспільно-історичними позитивними змінами.

Наголошено, що для визначення всеохоплюючої мети яка ставиться перед законами чи актами є необхідність до моменту їх імплементації у правове поле держави у проведенні телеологічного аналізу, аналізу соціальної потреби, репрезентативності тощо.

Зазначено, що є потреба розробити законопроект про перереєстрацію у визначений термін всіх без винятку релігійних організацій, розширити повноваження виконавчої влади при створенні релігійних об'єднань і посилити контроль правоохоронних органів за їх діяльністю.

Ключові слова: релігія, свобода віросповідання, свобода совісті, принципи рівноправності, механізми впливу, релігійні організації, релігійні об'єднання, церква, телеологічний аналіз, ефективність закону, державна релігія, країна-агресор, канонічний зв'язок, майнове право.

Terletsky R.V. Some Aspects of the Efficiency of the Law of Ukraine 2662-VIII «On the Specification of Church Names with Governing Centers Located in an Aggressor Country» in Wartime Conditions

This article investigates the issue of the efficiency of the Law of Ukraine 2662-VIII «On the Specification of Church Names with Governing Centers Located in an Aggressor Country» in wartime conditions.

It emphasizes the significant role played by laws concerning freedom of religion as a subjective legal right and religious organizations as instruments and systems for satisfying religious needs following Ukraine's declaration of independence. Furthermore, it analyzes the main laws, subsidiary acts, and decrees that ensure the right to freedom of religion in Ukraine.

An analysis is conducted on the effectiveness of Law No. 2662-VIII «On Amending Article 12 of the Law of Ukraine 'On Freedom of Conscience and Religious Organizations'» enacted on December 20, 2018, as well as the mechanisms for implementing this law in practice through executive government bodies. The risks of interpreting this law in the context of human rights violations and the potential for creating informational grounds for propagating «suppression of faith» within the Russian media space are noted.

It is emphasized that Law No. 2662-VIII solely mandates the correction of the name of a religious organization and does not alter the philosophy of said organization regarding national security and state-building.

The article clarifies the concept of the efficiency of legislative innovations at the time of their adoption, indicating that such efficiency is determined dynamically through socio-historical positive changes.

Furthermore, it underscores the necessity of conducting teleological analysis, analysis of social needs, representativeness, and other factors to define the comprehensive goals set by laws or acts before their implementation in the legal framework of the country.

The need is identified to develop a legislative proposal for the re-registration of all religious organizations, without exception, within a specified timeframe. Additionally, there is a call to expand the authority of the executive branch in the establishment of religious associations and to strengthen the oversight conducted by law enforcement agencies over their activities.

Keywords: religion, freedom of religion, freedom of conscience, principles of equality, mechanisms of influence, religious organizations, religious associations, church, teleological analysis, law efficiency, state religion, aggressor country, canonical connection, proprietary law.